

LASTENSUOJELUN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

2018

1 SISÄLLYS

2	PERHEHOIDON LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUODOT	4
2.1	Lainsäädäntö	4
2.2	Perhehoidon organisointi Kanta-Hämeessä	4
2.3	Yksikön työntekijöiden työnjako suhteessa kuntien työntekijöihin	4
2.4	Perhehoidon tavoitteet	5
2.5	Perhehoitajaksi hakeutuminen ja ennakkovalmennus	6
2.6	Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymisessä	6
2.7	Perhehoidon eri muodot	7
2.8	Perhehoidossa hoidettavien määrä	8
2.9	Perhehoitokodin soveltuvuus	9
3	PERHEHOIDON PROSESSI KANERVAN ALUEEN KUNNISSA	9
3.1	Kriisiperheeseen sijoittaminen	9
3.2	Pitkäaikaisperheeseen sijoittaminen	10
3.3	Sukulais- tai läheisperheeseen sijoittaminen	10
3.4	Tukiperheeseen sijoittaminen	10
4	PERHEHOITAJAN ASEMA	11
4.1	Oikeudet ja velvollisuudet	11
4.2	Toimeksiantosopimus	11
4.3	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	12
4.4	Ilmoitusvelvollisuus ja yhteistyö lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa	12
4.5	Vapaan järjestelyt	13
4.6	Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset, sairastuminen ja tapaturmavakuutus	13
4.7	Perhehoitajan vanhempainpäivärahat	14
4.8	Eläketurva	14
4.9	Perhehoitajan verotus	14
4.10	Salassapito ja vaitiolo velvollisuus	15
4.11	Lasta koskeva tieto	15
4.12	Oikeus päättää lasta koskevista asioista	15
4.13	Kuuleminen asiaan osallisena	16
4.14	Perhehoidon valvonta	16
5	PERHEHOIDON MAKSUT	16
5.1	Hoitopalkkio	16

5.2	Hoitopalkkion korottaminen.....	18
5.3	Lapsilisä ja vammaistuki	18
5.4	Kustannusten korvaukset.....	18
5.5	Käynnistämiskorvaus	19
5.6	Lapsen käyttövara	20
5.7	Terveysthoidon kustannukset	20
5.8	Päivähoitomaksut	20
5.9	Matkakulut	21
5.10	Opiskelukulut	21
5.11	Harrastuksista aiheutuvat kulut.....	21
5.12	Lapsen lomavietosta aiheutuneet kustannukset	21
5.13	Kriisiperhehoiminnan maksut.....	21
5.14	Tukiperhehoiminnan maksut.....	22
6	PERHEHOITAJAN TUKI	23
6.1	Sijoituksen aikainen tuki, perhehoidon vastuutyöntekijä	23
6.2	Sosiaaliohjaajien antama tuki	23
6.3	Perhehoitajan täydennyskoulutus.....	23
6.4	Työnohjaus	24
6.5	Mentorointi.....	24
6.6	Pienryhmätoiminta	24
7	LAPSI PERHEHOIDOSSA.....	24
7.1	Lapsen asema perhehoidossa.....	24
7.2	Lapsen oikeus tavata läheisiään.....	25
7.3	Kotikunta ja uskonto.....	25
7.4	Terveystilan tutkiminen	26
7.5	Vakuutusasiat.....	26
7.6	Päivähoito ja koulu	26
7.7	Pankkitili	26
7.8	Passi ja matkustuslupa	27
7.9	Rajoitustoimenpiteet.....	27
7.10	Jälkihuolto.....	28

ALKUSANAT

Perhehoitoyksikkö Kanerva tuottaa maakunnallisesti Kanta-Hämeen kuntien lastensuojelun perhehoitoa ja toimii täten sosiaalityön saralla alueen lastensuojelun perhehoidon erityisyksikkönä. Keskeisinä arvoina perhehoitoyksikössä ovat lapsen etu sekä toiminnan ja työskentelyn läpinäkyvyys. Työmme keskiössä ovat lapset sekä heidän perhehoitajansa, joiden tuesta, koulutuksesta ja valmennuksesta vastaamme sekä kunnat, joiden perhehoidon tarpeet pyrimme täyttämään mahdollisimman hyvin. Yksikkömme visiona on tuottaa kuntien tarpeisiin laadukasta ja jatkuvasti perhehoitajien ja lasten ja mahdollisesti jatkossa muidenkin asiakasryhmien tarpeiden mukaisesti kehittyvää perhehoitoa Kanta-Hämeessä.

Perhehoitoyksikkö Kanervan toimintaohje koskee kaikkea toimeksiantosuhteista lastensuojelun perhehoitoa yksikön alueella (pois lukien Hämeenlinnan omat ammatilliset perhehoitajat). Yksikköön kuuluvat Kanta-Hämeen kunnat Hämeenlinna, Riihimäki, Forssa, Humppila, Tammela, Ypäjä, Jokioinen, Hausjärvi, Loppi, Hattula ja Janakkala. Toimintaohjeen tavoitteena on tukea perhehoidon toteuttamisessa perhehoitajia, kuntien työntekijöitä sekä asiakkaita. Tarkoituksena on ennen kaikkea yhteisten toimintatapojen vahvistaminen ja sitä kautta perhehoidon kehittäminen ja lisääminen alueella. Toimintaohje päivitetään vuosittain loppuvuodesta.

2 PERHEHOIDON LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUODOT

2.1 LAINSÄÄDÄNTÖ

Perhehoitoa Suomessa ohjaavat mm. seuraavat lait:

- Perhehoitolaki (20.3.2015/263)
- Lastensuojelulaki (13.4.2007/417)
- Sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812)
- Laki lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta (8.3.1983/361)
- Laki rikostaustan selvittämisestä (14.6.2002/504)

Lakien ajantasaisiin sisältöihin voi tutustua helpoiten internetissä osoitteessa www.finlex.fi.

2.2 PERHEHOIDON ORGANISOINTI KANTA-HÄMEESSÄ

Lastensuojelun perhehoitoa Kanta-Hämeen kunnissa koordinoi ja tuottaa Perhehoitoyksikkö Kanerva. Yksikköön kuuluvat kaikki alueen 11 kuntaa. Kunnat ovat tehneet yksikön toiminnasta yhteistoimintasopimuksen keskenään. Perhehoitoyksikön isäntäkuntana ja työntekijöiden työnantajana toimii Hämeenlinnan kaupunki. Yksikön henkilökuntaan kuuluvat johtava sosiaalityöntekijä (yksikön virkavastuullinen esimies), sosiaalityöntekijä, vastaava ohjaaja, 2 sosiaaliohjaajaa ja palvelusihteeri (50 % työajalla). Yksikön työtilat sijaitsevat Hämeenlinnassa osoitteessa Erottajakatu 12, 13100 Hämeenlinna.

Perhehoitoyksikön hallinnointia ohjaa kaikkien kuntien edustajista koostuva ohjausryhmä. Ohjausryhmän rooli on yksikön toiminnan seuraaminen ja kehittäminen. Ohjausryhmällä ei ole suoraa päätösvaltaa, vaan yksikön toimintaa koskevat päätökset tehdään kuntien lautakunnissa kuten kunnallishallinnossa yleensäkin. Ohjausryhmä kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa.

2.3 YKSIKÖN TYÖNTEKIJÖIDEN TYÖNJAKO SUHTEESSA KUNTIEN TYÖNTEKIJÖIHIN

Perhehoitoyksikön työntekijät vastaavat alueen perhehoitajien rekrytoinnista, valmennuksesta sekä tuesta sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan. Tämän lisäksi kaikkien perhehoitajien täydennyskoulutus ja ryhmämuotoisen tuen järjestäminen (ks. lisää luku 5) koko sijoituksen ajalle on perhehoitoyksikön vastuulla. Perhehoitoyksikkö toimii alueellaan perhehoitoon keskittyneenä yksikkönä ja pyrkii ohjaamaan ja neuvomaan kaikissa perhehoitoon liittyvissä asioissa sekä kuntien työntekijöitä että perhehoitajia.

Perhehoitoyksikkö nimeää perhehoitajalle perhehoitolain 15 §:n mukaisen vastuutyöntekijän sijoituksen alusta ensimmäisen vuoden ajalle kuitenkin niin, että mikäli huostaanottopäätös tulee myöhemmin, jatkuu tuki tästä päätöksestä vuoden ajan. Tämän jälkeen vastuu perhehoitajan perhekohtaisesta tuesta siirtyy kunnalle, joka nimeää perhehoitajalle vastuuhenkilön. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävät kuuluvat koko sijoituksen ajan kunnalle eikä niistä mikään ole siirrettävissä yksikön työntekijöille. Yksikön työntekijät ovat perhehoitajien käytettävissä perhehoitoon liittyvissä neuvontaa vaativissa asioissa. Alla oleva taulukko selventää Perhehoitoyksikön työntekijöiden ja kunnan työntekijöiden vastuualueita.

Perhehoitoyksikön työntekijä	Lapsen asioista vastaava työntekijä kunnassa
<ul style="list-style-type: none"> • rekrytoi ja valmentaa uusia perhehoitajia • vastaa perhehoitajan tuesta ensimmäisen vuoden ajan • vastaa perhehoidon valvonnasta ensimmäisen vuoden ajan • osallistuu lapsen asiakassuunnitelmanneuvotteluihin ensimmäisen vuoden ajan yhdessä perhehoitajan kanssa • vastaa perhehoitajien ryhmämuotoisesta tuesta koko sijoituksen ajan yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa • antaa perhehoitajille neuvontaa perhehoitajuuteen liittyvissä asioissa koko sijoituksen ajan • osallistuu tarvittaessa kaikkeen perhehoitoon liittyvään kehittämistyöhön alueella ja myös koordinoi sitä tarpeen mukaan • tekee perhehoitoa koskevaa verkostotyötä valtakunnallisesti tuoden ajankohtaisen tiedon alueelle • on tarvittaessa kriisitilanteessa perhehoitajien ja kuntien työntekijöiden käytettävissä myös muulloin kuin ensimmäisen vuoden ajan erikseen sovitusti 	<ul style="list-style-type: none"> • tekee paikkavarauksen perhehoitoyksikköön ja valmistelee sijoituksen lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa • tekee kaikki sijoitettavaa lasta koskevat viranomaispäätökset ja vastaa asiakassuunnitelman teosta • tekee perhehoitajan toimeksiantosopimuksen (perhehoitoyksikkö neuvoo tarvittaessa) • varmistaa, että kunnassa nimetään ensimmäisen vuoden jälkeen perhehoitajalle perhehoitolain mukainen vastuuhenkilö • tekee ensimmäisen vuoden ajan tiivistä yhteistyötä perhehoitoyksikön henkilökunnan kanssa ja tarpeen mukaan jatkossakin • vastaa perhehoidon valvonnasta kyseisen perhehoitajan osalta ensimmäisen vuoden jälkeen

Yksikkö vastaa kriisi- ja pitkäaikaissijoitusten lisäksi myös alueen tukiperheiden rekrytoinnista, valmennuksesta ja ensimmäisen vuoden tuesta. Tämän jälkeen vastuu tukiperheen kanssa tehtävästä työstä siirtyy kunnalle koulutus- ja virkistysellistä toimintaa lukuun ottamatta. Lapsen asioista vastaavan työntekijän tehtävät eivät tukiperheasioissakaan ole missään vaiheessa perhehoitoyksikössä.

2.4 PERHEHOIDON TAVOITTEET

Perhehoidon tarkoitus ja tavoite määritetään perhehoitolaissa seuraavasti:

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. (Perhehoitolaki 20.3.2015/263, 3§)

Perhehoitoyksikkö Kanerva määrittää lastensuojelun perhehoidon tavoitteiksi kodinomaisen kasvuympäristön mahdollistamisen lapselle silloin, kun hän ei voi asua biologisessa

kodissaan. Lisäksi on tärkeää taata lapselle turvalliset sekä läheiset ihmissuhteet ja edistää hänen kehitystään ikätason mukaisesti tasa-arvoisena perheenjäsenenä. Samat tavoitteet koskevat soveltuvin osin myös kriisi- ja tukiperhehoitoa.

2.5 PERHEHOITAJAKSI HAKEUTUMINEN JA ENNAKKOVALMENNUS

Perhehoitajuudesta kiinnostunut henkilö voi ottaa virka-ajan puitteissa yhteyttä Perhehoitoyksikön henkilökuntaan tai lähettää yksikköön hakemuksen, joka löytyy yksikön internet-sivuilta. Perhehoitajan kelpoisuuden määrittää perhehoitolaki:

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. (Perhehoitolaki 6§ 1mom.)

Perhehoitajan ennakkovalmennuksesta laki määrittää seuraavaa:

Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. (Perhehoitolaki 6§ 3mom.)

Perhehoitoyksikön kaikki perheet ennakkovalmennetaan tehtävään. Valmennus voi tapahtua sijoituksen alkamisen jälkeen ainoastaan, mikäli kyseessä on lapsen läheisverkostossa oleva ja kunnan arvioima perhe, jolla lähtökohtaisesti ei ole ehdottomia esteitä lapsen sijaisvanhemmaksi ryhtymiseksi ja sijoituksen alkamisen ennen ennakkovalmennusta on katsottu olevan lapsen edun mukaista.

Perhehoitoyksikkö Kanerva käyttää valtakunnallisesti tunnettua PRIDE-ennakkovalmennusmenetelmää kaikkien pitkäaikais- ja kriisiperheiden valmennukseen. Myös läheis- tai sukulaissijaisvanhemmiksi ehdotetut ohjataan Pride-valmennusryhmiin. Kaikki yksikön valmennukset tapahtuvat ryhmämuotoisesti. Perheen molempien vanhempien edellytetään osallistuvan ryhmiin. Lisäksi perheen alaikäisiä biologisia lapsia tavataan valmennusprosessin aikana. Valmennus sisältää valmentamista tulevaa perhehoitajan tehtävää varten sekä arviointia henkilöiden valmiudesta perhehoitajiksi. Tukiperheille on oma ryhmämuotoinen ennakkovalmennus.

Myös muualla PRIDE-valmennuksen käynyt perhe voi hakeutua Perhehoitoyksikkö Kanervan perheeksi, mikäli PRIDE-valmennus on hyväksytysti suoritettu. Perhehoitoyksikkö Kanerva on aina yhteydessä valmennuksen toteuttaneeseen tahoon lausunnon saamiseksi sekä mahdollisiin aiempiin sijoittajakuntiin. Perhehoitoyksikkö Kanerva tekee näissäkin tilanteissa oman arviointinsa edellä mainittujen lausuntojen, kotikäynnin ja mahdollisen toimistotapaamisen perusteella.

2.6 EHDOTTOMAT ESTEET PERHEHOITAJAKSI RYHTYMISESSÄ

Ennen ennakkovalmennuksen alkamista yksikön työntekijät tapaavat kaikki perhehoitajaksi hakevat perheet kotikäynnillä. Tällöin keskustellaan perheen kokonaistilanteesta ja halusta toimia perhehoitajana. Myös ehdottomat esteet käydään tällöin läpi. Perhehoitoyksikkö Kanervassa ehdottomiksi esteiksi perhehoitajuudelle muodostuvat:

Perhehoitajuutta hakevan/hakevien

- päihdeongelma (myös lähimenneisydessä)

- mielenterveysongelma (myös lähimenneisyydessä.) Huomioitavaa on, että problematiikka vuosienkin takaa on herkkä uusiutumaan sijoitetun ja traumatisoituneen lapsen oirehtiessa perheessä.
- vakava fyysinen sairaus (etenkin etenevät sairaudet)
- parisuhdeongelmat lähimenneisyydessä tai hyvin tuore parisuhde (alle 2 vuotta kestänyt, tärkeää huomioida se, että traumatisoitunut lapsi haastaa parisuhdetta erityisen paljon)
- toimeentulotukiasiakkuus tai muutoin taloudellisesti heikko asema (voiko perhehoitaja jäädä kotiin tarvittaessa ilman kohtuutonta taloudellista huolta?)
- rikollinen tausta

Lisäksi ehdottomiksi esteiksi luetaan

- asunnon puutteet suhteessa sijaisvanhemmuuteen; ei riittävää fyysistä tilaa, huono siisteystaso, turvallisuudessa vakavia puutteita tms.
- perheen omien lasten haavoittuva tilanne esim. jollain lapsista iän tai kehitystason vuoksi vahva tuen tarve tai lastensuojeluasiakkuus

Mikäli ehdottomia esteitä ei tule esiin ja yhdessä todetaan ennakkovalmennuksen olevan perheelle ajankohtainen, ohjataan perhe valmennusryhmään.

Läheis- ja sukulaissijaisvanhempien osalta arviointi ennen PRIDE-valmennusta on hieman erilainen. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kutsuu kaikki läheisverkoston kartoittamisen aikana vaihtoehtoiksi nousseet perheet, lapsen biologisen perheen sekä Perhehoitoyksikkö Kanervan edustajan yhteiseen tapaamiseen. Tapaamisessa pyritään muodostamaan käsitys siitä, mikä läheisperhe olisi lapsen kannalta mahdollisin vaihtoehto. Tämä perhe tavataan ennen valmennusta uudelleen. Mikäli valmentaminen näyttäytyy edelleen kaikin puolin parhaalta vaihtoehdolta, jatkaa perhe PRIDE-valmennusryhmään. Läheis- ja sukulaisperheisiin sijoittamisessa on aina tärkeää muistaa, että kaikkien asianosaisten pitäisi kyetä hyväksymään sijoitus läheisperheeseen ja tukemaan heitä tehtävässään. Varsinaisesta lastensuojelulain mukaisesta läheisverkoston kartoittamisesta vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, jonka työparina perhehoitoyksikön työntekijä toimii.

2.7 PERHEHOIDON ERI MUODOT

Perhehoitoa järjestetään muissakin asiakasryhmissä kuin lastensuojelussa. Tämä toimintaohje kuitenkin koskee Perhehoitoyksikkö Kanervan alueella vain lastensuojelun perhehoitoa ja tukiperheyden osalta myös sosiaalihuoltolain mukaisia tukiperhesuhteita.

Perhehoito on tukiperhehoitoa lukuun ottamatta aina lapsen viimesijaisin tukimuoto. Lasta ja hänen vanhempansa tuetaan mahdollisimman paljon kotiin päin. Sijaishuoltoon eli perhehoitoon siirrytään vasta, kun lapsi ei tuenkaan avulla voi asua kotona. Perhehoidon lisäksi lapsia voidaan sijoittaa lastensuojelussa kodin ulkopuolelle ammatillisiin perhekoteihin ja erilaisiin lastensuojelulaitoksiin. Perhehoito on lastensuojelulain mukaisesti aina ensisijainen sijaishuollon muoto, mikäli se vain on mahdollista

Perhehoitoyksikkö Kanerva tuottaa neljänlaista perhehoitoa: pitkäaikaista perhehoitoa, kriisiperhehoitoa, tukiperhehoitoa sekä perhe perheessä-sijoituksia:

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa lapsen pitkäaikaista sijoitusta sukulais- tai läheisverkostoon tai täysin suvun ja läheisverkoston ulkopuoliseen sijaisperheeseen. Sukulais- ja läheisperhehoitajalla sekä läheisverkoston ulkopuolisella perhehoitajalla on Perhehoitoyksikkö Kanervassa samanlainen asema sekä valmennuksen että tuen puitteissa.

Pitkäaikaisessa perheessä lapsi asuu joko huostaanottopäätöksellä toistaiseksi tai suunnitellusti pidempään avohuollon sijoituspäätöksellä (lastensuojelulain sallimissa rajoissa). Perhehoitoyksikkö Kanerva etsii lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän hakemuksen perusteella lapsen tarpeita vastaavan sijaisperheen. Prosessiin kuuluu huolellinen sijoituksen suunnittelu, rauhallinen tutustumisaika sekä kaikkien kannalta hyvin valmisteltu ja suunniteltu muutto perheeseen. Pitkäaikaisesti perheissä asuvien lasten perhehoitajat ovat ensimmäisen vuoden ajan Perhehoitoyksikkö Kanervan tuen piirissä. Tuen vastaanottaminen kuuluu perhehoitajan tehtävään ja tuki räätälöidään jokaisen perheen tarpeisiin.

Kriisiperhehoito eli lyhytaikainen perhehoito on Perhehoitoyksikkö Kanervassa järjestetty siten, että kuntien sijoituspyynnöt hoidetaan kiireellisenä virka-ajan puitteissa. Perhehoitoyksikkö Kanerva etsii lapselle sopivimman perheen. Kriisiperheinä toimivat perheet eivät päivystä. He vastaanottavat lapsen, mikäli se on heille sillä hetkellä mahdollista ja lapsi kuulostaa lähtötiedoiltaan heille sopivalta. Kriisiperheessä lapsi on vaihtelevan ajan joko kiireellisen sijoituksen, kiireellisen avohuollon sijoituksen tai avohuollon sijoituksen päätöksellä. Kriisiperhesijoituksen alussa pyritään mahdollisimman nopeasti järjestämään asiakassuunnitelmaneuvoittelu, jossa sovitaan mm. kriisiperhesijoituksen aikainen yhteydenpito läheisiin. Neuvottelu voidaan jättää pitämättä vain jos se on lapsen tilanteen puitteissa tarpeeton esimerkiksi sijoituksen lyhyden vuoksi. Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijä on perheen tukena koko sijoituksen ajan. Lapsen asioista vastaa aina lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kunnassa.

Tukiperhesijoitukset ovat lastensuojelun avohuollon tukimuoto tai sosiaalihuoltolain mukainen tuki. Lapsi käy tukiperheessä pääsääntöisesti noin kerran kuukaudessa viikonlopun.

Perhe perheessä-sijoitustoiminta on yksikön toiminnassa pieni, mutta tärkeä ja kehittyvä osa-alue. Sijoitusmuodossa lastensuojelulain mukaisesti sijoitetaan koko perhe yhdessä avohuollon tukitoimena perhehoitoon. Perhehoitajana toimiva perhe on ammatillisesti kokenut ja osaamiseltaan vahva. Sijoitusmuodossa tavoitteena on lapsen ja vanhempien yhteisen arjen tukeminen siten, että vanhempi oppii vähitellen pärjäämään itsenäisesti lapsen kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään turvallisen kiintymyssuhteen muodostumiseen vanhemman ja lapsen välille.

2.8 PERHEHOIDOSSA HOIDETTAVIEN MÄÄRÄ

Perhehoitolain 7 § määrittää hoidettavien määrän tällä hetkellä seuraavasti:

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. (29.6.2016/510)

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mikäli neljän hoidettavan määrästä poiketaan, tulee toisella perhehoitajalla olla tehtävään soveltuva sosiaali- ja/tai terveystieteiden koulutus. Sisarusten ollessa kyseessä määrästä voidaan poiketa lasten edun perusteella.

Perhehoitoyksikkö Kanervan perheet voivat toimia samanaikaisesti sekä pitkäaikaisena sijaisperheenä että kriisiperheenä, jos sen katsotaan sopivan perheen sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Tilannetta arvioitaessa keskustellaan myös perheeseen sijoitettuinä olevien lasten asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden kanssa.

2.9 PERHEHOITOKODIN SOVELTUVUUS

Perhehoitolain 5§ määrittää perhehoitokodin olosuhteista seuraavaa:

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Näihin seikkoihin kiinnitetään huomiota jo yhteistyön aluksi tehdyllä ensikäynnillä ja tarkemmin ennakovalmennuksen aikana.

3 PERHEHOIDON PROSESSI KANERVAN ALUEEN KUNNISSA

Ennakovalmennuksen jälkeen sekä kriisi- että pitkäaikaiset sijaisperheet jäävät odottamaan heille sopivaa sijoitettavaa lasta. Odotusaika voi joskus olla pitkä, mistä valmennuksessakin usein puhutaan. Tavoitteena on löytää lapselle aina hänen tarpeitaan parhaiten vastaava perhe. Sukulais- ja läheisperheiden osalta toimitaan yhteistyössä kunnan kanssa lapsen edun mukaisesti ja tapauskohtaisesti räätälöiden.

3.1 KRIISIPERHEESEEN SJOITTAMINEN

Perhehoitoyksikkö Kanervasta tehdään kriisisijoituksia (lastensuojelulain mukaiset kiireelliset sijoitukset ja ennalta suunnittele mattomat avohuollon sijoitukset) vain virka-aikana. Kanervan kriisiperheet eivät päivästä eivätkä saa työstään varallaolokorvausta. He voivat ilmoittaa esteestä (esim. lomamatka), jos heidän ei ole mahdollista vastaanottaa lasta. Sijoitukseen tarvitaan aina kriisiperheen suostumus kunkin lapsen kohdalla.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ottaessa yhteyttä kriisiperheen tarpeesta Perhehoitoyksikkö Kanervan virka-aikaiseen päivystyspuhelimeen, työntekijä etsii lapselle sopivan perheen. Kriisiperheen tarpeessa olevasta lapsesta on usein saatavilla melko vähäisesti tietoa, joten kriisiperheet joutuvat ajoittain tekemään päätöksen lapsen vastaanottamisesta hyvinkin epävarmassa tilanteessa. Saatuaan perheen suostumuksen sijoitukseen, Kanervan työntekijä välittää perheen yhteystiedot kunnan sosiaalityöntekijälle, joka hoitaa sijoituksen käytännössä.

Kriisiperheeseen tehdään Kanervasta kotikäynti mahdollisimman pian sijoituksen alkamisesta, mielellään yhdessä kunnan työntekijän kanssa. Kanervan työntekijä on yhteydessä perheeseen ja kuntaan koko sijoituksen ajan ja osallistuu lapsen

asiakassuunnitelmanneuvotteluihin. Tässäkin sijoitusmuodossa Kanervan työntekijöiden roolina on olla perhehoitajan tukena. Sijoituksen päätyttyä Kanervan työntekijä on yhteydessä kriisiperheeseen ja prosessi päätetään tarvittaessa kotikäyntiin, mikäli perheessä ilmenee keskustelun tarvetta.

3.2 PITKÄAIKAISPERHEESEEN SJOITTAMINEN

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kirjallisen paikkavarauksen jälkeen lapselle valitaan Kanervan tiimin toimesta hänen tarpeitaan vastaava sijaisperhe. Työntekijä ottaa yhteyttä sekä kuntaan että ko. perheeseen ja antaa heille tarpeelliset tiedot lapsesta. Tämän jälkeen järjestetään sijaisperheen, lapsen vanhempien ja työntekijöiden tapaaminen. Siinä tehdään yhdessä suunnitelma lapsen ja sijaisperheen tutustumiskäynneistä.

Kunta tekee päätöksen lapsen sijoittamisesta perheeseen, ja lapsen asiakassuunnitelma tarkistetaan ennen sijoitusta tai heti sen jälkeen. Kunta tekee myös toimeksiantosopimuksen sijaisperheen kanssa ja sopii käynnistämiskorvauksella korvattavista asioista.

Kanervan sosiaalityöntekijä osallistuu lapsen asiakassuunnitelmanneuvotteluihin ja kotikäynteihin noin vuoden ajan ja on tarpeen mukaan yhteydessä perheeseen. Kanervan sosiaaliohjaaja osallistuu perheen ja lapsen tukemiseen vuoden ajan räätälöidysti. Yhdessä perheen kanssa pohditaan perheen vertaisryhmä- tai työnohjaustarvetta ja tehdään näistä tukisuunnitelma.

3.3 SUKULAIS- TAI LÄHEISPERHEESEEN SJOITTAMINEN

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ilmoittaa Kanervalle sukulais- tai läheissijoituksesta jo suunnittelu- ja arviointivaiheessa. Tavoitteena on järjestää heti prosessin alkuun yhteinen tapaaminen, mihin osallistuvat lapsi (ikä ja muut seikat huomioiden), lapsen biologiset vanhemmat, sukulais- ja läheisperhe-ehdokkaat (aikuiset), lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä sekä Perhehoitoyksikkö Kanervan työntekijä. Tällöin kaikki osapuolet jakavat ja saavat saman tiedon, ja voidaan välttyä mahdollisilta väärinkäsityksiltä. Tapaamisen lopputuloksena sijaisperheyttä lähdetään pohtimaan tarkemmin yhden perheen kanssa, jota tavataan uudelleen kotikäynnillä.

Kotikäynnin jälkeen sovitaan perheen osallistumisesta PRIDE -valmennusryhmään. Sukulais- ja läheisperheiden osalta arviointi suoritetaan vain kyseessä olevan lapsen osalta ja keskeisenä näkökulmana on perhehoitajan tuen tarve mikäli sijoitettu lapsi perheeseen muuttaa. Kanervan työntekijä on mukana huolehtimassa mahdollisimman suunnitelmallisesta sijoitusprosessista.

Kanervan sosiaalityöntekijä osallistuu asiakassuunnitelmanneuvotteluihin sekä kotikäynteihin noin vuoden ajan ja on tarpeen mukaan yhteydessä perheeseen. Kanervan sosiaaliohjaaja osallistuu perheen ja lapsen tukemiseen vuoden ajan räätälöidysti. Yhdessä perheen kanssa pohditaan vertaisryhmä- tai työnohjaustarvetta ja näistä tehdään tukisuunnitelma.

3.4 TUKIPERHEESEEN SJOITTAMINEN

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän hakemuksen perusteella Perhehoitoyksikkö Kanervan ohjaaja etsii lapselle sopivan tukiperheen. Hän ottaa yhteyttä perheeseen ja kertoo lapsesta tarvittavat tiedot.

Tukiperheen, lapsen ja hänen vanhempiansa sekä kunnan sosiaalityöntekijän ja Kanervan ohjaajan kesken järjestetään neuvottelu. Tässä tehdään suunnitelma tukiperheenä

toimimisesta sekä asetetaan tavoitteet lapsen ja vanhempien näkökulmasta. Kunta tekee perheen kanssa toimeksiantosopimuksen.

Kanervan ohjaaja osallistuu tukiperhesuhteen seurantaan sekä perheen tukemiseen noin vuoden ajan ja sen jälkeen tarvittaessa.

4 PERHEHOITAJAN ASEMA

4.1 OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

Perhehoitajalla on oikeus saada valmennusta, koulutusta ja työnohjausta sekä tukea hoito- ja kasvatustehtävässään. Perhehoitajan tulee turvata lapselle hyvä hoito ja kasvatusta sekä ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen huolenpito ja valvonta sekä edistää lapsen edellä mainittujen oikeuksien toteuttamista. Perhehoitajan on sitouduttava myös tukemaan ja edesauttamaan lapsen ja hänen vanhempiensa sekä muiden lapselle läheisten henkilöiden välistä yhteydenpitoa siten kuin asiakassuunnitelmassa on sovittu. Perhehoitajan tulee sitoutua olemaan yhteistyössä lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän, Perhehoitoyksikkö Kanervan sekä muiden lapsen asioita hoitavien tahojen kanssa. Perhehoitajan tulee sitoutua olemaan luovuttamatta lasta perhehoidosta ilman lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän suostumusta. Lisäksi hänen tulee sitoutua osallistumaan neuvotteluihin virka-aikana.

Ajantasaisimman tiedon perhehoitajan oikeuksista ja velvollisuuksista saa Hyvää perhehoitoa- toimeksiantosuhteisen perhehoidon tietopaketista (Perhehoitoliitto).

4.2 TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Perhehoitolain 10 § sanotaan toimeksiantosopimuksesta seuraavaa:

Perhehoitajan ja kunnan tai kuntayhtymän välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;*
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;*
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;*
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;*
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;*
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;*
- 8) tarvittaessa muista perhehoitoa ja perhehoitoa koskevista seikoista;*
- 9) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.*

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.

Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työsuhteen (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

Toimeksiantosopimus laaditaan perhehoitajan ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän yhteistyönä. Sopimuksen allekirjoittavat perhehoitaja(t) ja lapsen sijoittajakunnan työntekijä, jolle on delegoitu päätösvalta kyseisessä asiassa. Jokaisen perhehoitoon sijoitetun lapsen osalta tehdään kirjallinen toimeksiantosopimus perhehoitajan kanssa. Toimeksiantosopimukseen kirjataan sijaisperheen molempien vanhempien tiedot ja molemmat allekirjoittavat sopimuksen. Vakuutukset ovat siten voimassa molempien osalta ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan lapsen hoitoon.

Toimeksiantosopimuksen ehdot on neuvoteltava perhehoitajien kanssa ennen lapsen tutustumista sijaisperheeseen. Kirjallinen toimeksiantosopimus tehdään poikkeustapauksia lukuun ottamatta ennen lapsen muuttamista sijaisperheeseen.

Jälkihuollon alkaessa toimeksiantosopimusta tarkistetaan tai tarvittaessa laaditaan uusi sopimus.

4.3 TOIMEKSIANTOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN JA PURKAMINEN

Perhehoitolaki 12 § määrittää sopimuksen irtisanomista ja purkamista seuraavasti:

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa, tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Jos lapsi asuu toimeksiantosopimuksen irtisanomisaikana sijaisperheessä, maksetaan sijaisperheelle hoitopalkkio ja kulukorvaus. Ellei lapsi asu sijaisperheessä maksetaan vain vähimmäishoitopalkkio ilman korotuksia.

Kun toimeksiantosopimus puretaan välittömästi, ei hoitopalkkiota eikä kulukorvausta makseta.

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen on tehtävä kirjallisesti.

4.4 ILMOITUSVELVOLLISUUS JA YHTEISTYÖ LAPSEN ASIOISTA VASTAAVAN SOSIAALITYÖNTEKIJÄN KANSSA

Ilmoitusvelvollisuus (Perhehoitolaki 21§) koskee erityisesti sijoitettujen lasten kohdalla tapahtuvia muutoksia sekä sijaisperheen olosuhteissa tapahtuneita muutoksia, joista tulee ilmoittaa sekä sijoittavaan kuntaan että omaan kotikuntaan. Perhehoitaja ilmoittaa muutoksista Perhehoitoyksikkö Kanervan toimistosuhteille, puh. (03) 621 4792, joka hoitaa ilmoitukset asianomaisiin kuntiin. Ilmoituksen voi tehdä myös lomakkeella, joka löytyy Perhehoitoyksikkö Kanervan www-sivuilta kohdasta Perheille- Linkit, vinkit ja lomakkeet. Lisäksi perhehoitajan tulee ilmoittaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle välittömästi esimerkiksi palkkioiden ja korvausten maksuperusteissa tapahtuneet muutokset.

4.5 VAPAAN JÄRJESTELYT

Perhehoitolaki 13§ määrittää perhehoitajan oikeuden vapaaseen 1.7.2016 alkaen seuraavasti:

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. (29.6.2016/510)

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Sijoittajakunta vastaa perhehoitajan vapaan järjestelyn sopimisesta perhehoitajan kanssa.

Perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta sovitaan Perhehoitolaki 10§:n mukaan toimeksiantosopimuksessa. Pääsääntönä on, että vapaalle lähtöpäivä ei ole vielä varsinainen vapaapäivä eli esimerkiksi viikonloppu perjantaista sunnuntaihin kuluttaa 2 ansaittua vapaapäivää. Vapaalle lähtöpäivänä tapahtuu myös sijaisen perehdyttäminen, mikäli se on tarpeen. Sijaiselle/lomittajalle vapaalle lähtöpäivästä maksetaan kuitenkin hoitopalkkio (esimerkiksi viikonlopusta maksetaan 3 päivän hoitopalkkio). Kulukorvaukset maksetaan lomittajalle, mikäli hän hoitaa sijaistamisen omissa kodissaan.

Kriisiperheen vapaiden järjestelyistä on kerrottu kohdassa 4.13.

On tärkeä erottaa perhehoitajan vapaa koko sijaisperheen yhteisen lomailun ja virkistykseen tukemisesta. Perheen yhteinen virkistyminen ja lomailu vahvistavat perheen yhteyttä ja kiintymyssuhteita.

Mikäli perhehoitaja ei halua sopia vapaista, tulee sekin kirjata toimeksiantosopimukseen. Vapaita ei yksikön alueella kuitenkaan korvata rahana, koska lain tarkoitus on mahdollistaa riittävä jaksaminen perhehoitajana ja yksikkö suosittaa vapaapäivien pitämistä.

4.6 PERHEHOITAJAN HYVINVOINTI- JA TERVEYSTARKASTUKSET, SAIRASTUMINEN JA TAPATURMAVAKUUTUS

Perhehoitolain 15 §:n mukaisesti kunnan on tarvittaessa järjestettävä perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia terveyspalveluja. Näistä sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Päätoimiselle perhehoitajalle on järjestettävä mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi. Perhehoitajien terveystarkastukset ovat valtakunnallisesti uusi asia ja organisoituminen on vielä kehitteillä. Tällä hetkellä Perhehoitoyksikkö Kanerva ohjeistaa perhehoitajat hakeutumaan terveystarkastukseen oman kotikuntansa terveyskeskukseen. Kotikunta voi tarpeen mukaan laskuttaa terveystarkastuksen kulut sijoittavalta kunnalta.

Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan päivärahan suuruisena (Sairausvakuutuslaki 2004). Jos perhehoito jatkuu sairausloman ajan, perhehoitaja on oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan että hoitopalkkion ja kulukorvauksen, mikäli hän antaa Kelalle selvityksen siitä miten hän mahdollistaa sairauspäivärahan turvin perhehoidon jatkumisen (esimerkiksi ostamalla palveluita tms.).

Sairauden pitkittyessä on mahdollista hakea kuntoutustukea eli määräaikaista työkyvyttömyyseläkettä Työeläkelaitokselta tai Kelalta. Perhehoidon palkkio otetaan huomioon kuntoutustukea myönnettäessä.

Perhehoitajat kuuluvat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin. Sijoittava kunta vakuuttaa perhehoitajat perhehoitajana tapahtuvan tapaturman varalta (Perhehoitolaki, Tapaturmavakuutuslaki). Vapaa-ajan vakuutus on perhehoitajan omalla vastuulla.

4.7 PERHEHOITAJAN VANHEMPAINPÄIVÄRAHAT

Perhehoitoon sijoitetun vauvan hoitaminen ei oikeuta perhehoitajia äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan. Perhehoitajalla on kuitenkin oikeus jäädä hoitamaan perhehoitoon sijoitettua lasta, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta (Työsopimuslaki 4.luku, 3§). Jos perhehoitaja saa biologisen lapsen, toimeksiantosopimuksen mukainen perhehoidon palkkio tullaan huomioimaan vanhempainetuuden perusteena olevassa työtulossa.

4.8 ELÄKETURVA

Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa. Sen mukaisesti ainoastaan sellaiset perhehoitajat vakuutetaan, jotka ovat tehneet toimeksiantosopimuksen kunnan tai kuntayhtymän kanssa. Vuodesta 1998 alkaen eläkettä karttuu kaikista hoitopalkkioista ilman alarajaa. Perhehoitaja voi lisätä eläketurvaansa vapaaehtoisella eläkevakuutuksella.

Vuoden 2016 loppuun saakka perhehoitajalla on mahdollisuus jäädä eläkkeelle täytettyään 63 vuotta. Mikäli hän jatkaa perhehoitajana, karttuu eläkettä 68 ikävuoteen saakka. Vuonna 2017 voimaan tuleva eläkeuudistus tulee vaikuttamaan muun muassa eläkeikään ja eläkkeen karttumiseen. (Lisätietoja: www.keva.fi; www.eläkeuudistus.fi.)

Perhehoitajan tulee ilmoittaa eläkkeelle jäämisestään hyvissä ajoin omalle vastuutyöntekijälleen. Sijoittavan kunnan tulee tehdä toimeksiantosopimukseen tällöin ns. tekninen katkaisu, mikäli perhehoitosijoitus edelleen jatkuu. Perhehoitajan tulee liittää tämä viranhaltijapäätös tai lausunto vanhuuseläkehakemukseensa. Mikäli tätä teknistä katkaisua ei tehdä, tulee Kevasta lisäselvityspyyntöjä niin kuntaan kuin perhehoitajallekin (Toimeksiantosuhteisen perhehoidon tietopaketti 2016). Vanhuuseläkkeellä voi edelleen toimia perhehoitajana ja hoitopalkkiot kerryttävät edelleen eläkettä.

Hoitopalkkio voidaan maksaa myös puoliksi samassa taloudessa asuville kahdelle perhehoitajalle. Tällöin se kerryttää kummankin eläkettä.

4.9 PERHEHOITAJAN VEROTUS

Perhehoitajan veronalainen tulo koostuu perhehoidon palkkiosta ja kulukorvauksesta. Palkkio ei ole palkkaa, vaan työkorvausta (KHO 10.3.1997 t. 561, www.finlex.fi). Työkorvaus verotetaan maksajan ilmoittamana bruttotulona. Perhehoitajan oikeus on vaatia verotuksessaan vähennyistä kulukorvausta vastaava määrä tulon hankkimisesta aiheutuneina kuluina. Kulukorvauksella tarkoitetaan tässä perhehoidossa olevan lapsen hoidon ja ylläpidon kustannuksia.

Esitetyssä veroilmoituksessa hoitopalkkio ja kulukorvaus näkyvät yhteenlaskettuina tuloina. Vähennyksissä näkyvät maksettujen kulukorvausten määrä sekä eläkevakuutusmaksun summa. Perhehoitajan vastuulla on tarkistaa tiedot ja tarvittaessa täydentää ja/tai korjata niitä. Verotuksen yhteydessä perhehoitajalta peritään palkkiosta sairausvakuutusmaksu sekä eläkevakuutusmaksu. Verokortin tiedot kannattaa aina

tarkistuttaa perhehoidon käynnistyessä. Kulukorvaukseen sisällyttömät oman auton käytöstä aiheutuneet matkakulut voidaan maksaa ennakonpidätystä toimittamatta. Tällaiset korvaukset ovat kuitenkin veronalaisia ja ne lisätään saajan tuloon verotusta toimitettaessa. Perhehoitaja voi tällöin vähentää kustannukset verotuksessa selvityksen perusteella verohallinnon matkakulukorvauksen mukaisesti. (lisätietoja www.vero.fi > syventävät vero-ohjeet>työmatkakustannusten korvaukset verotuksessa).

4.10 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoidossa lähtökohtana on salassapito. Asiakasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä, jo tieto asiakkuudesta on salassa pidettävää tietoa.

Perhehoitajaa sitoo elinikäinen vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin kun ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15§). Sijoitettua lasta koskevat asiakirjat on säilytettävä salaisina lukitussa paikassa.

Allekirjoittaessaan toimeksiantosopimuksen perhehoitaja sitoutuu ehdottomaan vaitioloon ja salassapitoon.

Salassa pidettävistä asioista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään. Jos asiakkaalla ei ole edellytyksiä arvioida suostumuksensa merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa suostumuksella.

4.11 LASTA KOSKEVA TIETO

Perhehoitajilla ei ole suoraa oikeutta lasta koskeviin tietoihin. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi, mikä on perhehoitajuuden ja lapsen hoidon kannalta tarpeellinen tieto lasta ja hänen perhettään koskevissa asioissa. (Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 26 § 3 mom.). Perhehoitajan on hyvä jo etukäteen sopia siitä, miten menetellään esimerkiksi kodissa käyvien vieraiden tai kodin ulkopuolella liikkumisen suhteen sekä siitä, miten perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä saa ulkopuolisille kertoa. Perhehoidettavan valokuvaamiseen tai videoimiseen sekä matkustamiseen tarvitaan erillinen kirjallinen lupa joko huoltajalta, edunvalvojalta tai lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) sisältää tarkemmat säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta.

4.12 OIKEUS PÄÄTTÄÄ LASTA KOSKEVISTA ASIOISTA

Toimeksiantosopimuksella perhehoitajalle siirretään vastuu lapsen hoidosta ja huolenpidosta sekä annetaan valtuudet päättää lapsen tavanomaiseen arkeen liittyvistä asioista. Lapsen huolto ja holhous säilyvät kuitenkin hänen biologisilla vanhemmillaan, ellei siitä toisin päätetä. Sijaishuollossa olevaan lapseen liittyvistä isommista asioista, joilla on pitkäaikaisia ja merkittäviä vaikutuksia esimerkiksi lapsen terveyteen tai elämään tulevaisuudessa, päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Hänen on tarvittaessa selvitettävä huoltajien mielipide kyseessä olevaan asiaan. Asiakassuunnitelmanneuvotteluissa on hyvä sopia yhteiset linjat eri osapuolten (biologisten vanhempien, perhehoitajien, sosiaalityöntekijän ja lapsen) välillä.

4.13 KUULEMINEN ASIAAN OSALLISENA

Lastensuojelulaki 9 a § (30.12.2014/1302) linjaa asiaan osallisten mielipiteen selvittämisen siten, että:

Ennen 38 ja 38 a §:ssä sekä 39 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kiireellistä sijoitusta koskevia päätöksiä on selvitettävä lapsen, vanhemman, huoltajan sekä muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön mielipide ja käsitys asiasta. Selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos selvittämisestä aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa haittaa lapsen terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle.

Jos 1 momentissa tarkoitetun henkilön mielipidettä ei ole selvitetty ennen kiireellistä sijoitusta, on henkilölle tiedotettava kiireellisestä sijoituksesta mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen. Tiedottamisen yhteydessä henkilölle on varattava mahdollisuus esittää käsityksensä asiasta ja saada tietoa oikeudesta saada apua siten kuin tässä ja muussa laissa säädetään.

Henkilölle, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on välittömästi ennen päätöstä ollut, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöstä lapsen huostaanotosta, sijaishuollosta ja huostaanoton lakkaamisesta (Lastensuojelulaki 9a§). Näin ollen perhehoitaja on asianosainen sijaishuoltopaikan muutosta koskevassa asiassa (ei koske kuitenkaan kiireellistä sijoitusta kuin tietyissä erityistilanteissa) ja huostassa pidon lopettamista koskevassa asiassa.

4.14 PERHEHOIDON VALVONTA

Perhehoitoyksikkö Kanervan alueella lastensuojelun perhehoidon valvonta hoidetaan ensimmäisen sijoitusvuoden ajan Perhehoitoyksikkö Kanervan kautta yhteistyössä sijoittavan kunnan sosiaalitoimen kanssa. Sen jälkeen vastuu on lapsen sijoittaneella kunnalla. Valvonnan tarkoitus on varmistaa, että sijoitus perhehoitoon tapahtuu lastensuojelulain mukaisesti, ja lapsi saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka perhehoitajan kotikunnan on järjestettävä. Myös perhehoitajan kotikunnalla ja aluehallintovirastolla on valvontavastuu. Mikäli lapsen sijoittanut kunta tai sijaisperheen asuinkunta havaitsee perhehoitajan toiminnassa sellaisia epäkohtia tai puutteita, jotka voivat vaikuttaa myös muiden sijoitettujen lasten hoitoon tai huolenpitoon, on edellä mainittujen tahojen ilmoitettava asiasta välittömästi salassapitovelvoitteiden estämättä sijoituskunnalle, aluehallintovirastolle sekä tiedossa oleville, muille lapsia samaan sijaishuoltopaikkaan sijoittaneille kunnille (Lastensuojelulaki 78–79§).

5 PERHEHOIDON MAKSUT

5.1 HOITOPALKKIO

Hoitopalkkiosta säädetään perhehoitolain 16 §:ssä seuraavaa

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 785,16

euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. (29.6.2016/510)

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momentissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Perhehoidon palkkiot Kanervan perheissä vuonna 2017

ALLE 3-VUOTIAS LAPSI

- päätoimisen perhehoidon palkkio 1196,44€
- vähimmäispalkkio. Perhehoito siten, että perhehoitaja myös kodin ulkopuolella töissä 811,47€

3-17-VUOTIAS LAPSI

- kaksi ensimmäistä vuotta päätoimisen perhehoidon palkkio 1196,44€
- seuraavat vuodet 943,01€
- vähimmäispalkkio. Perhehoito siten, että perhehoitaja myös kodin ulkopuolella töissä 811,47€

PÄÄTOIMISEN PERHEHOIDON HOITOPALKKIO Maksetaan alle 18-vuotiaasta lapsesta silloin, kun perhehoitaja on kokoaikaisesti kotona eikä lapsi ole säännöllisessä päivähoitossa sijaiskodin ulkopuolella. Mikäli vanhempi on töissä 1-10 päivää kuukaudessa, katsotaan hoito päätoimiseksi. Esikoulua, peruskoulua, lukiota tai ammattikoulua käyvistä lapsista maksetaan kokoaikaista palkkiota, mikäli perhehoitaja on päätoimisesti kotona. Mikäli lapsen päivähoito järjestetään hoitavan tahon suosituksesta ja asiakassuunnitelmanneuvottelussa yhdessä sovitusti (esim. kuntoutus), maksetaan päätoimisen hoitopalkkiota, jos muut hoitopalkkion edellytykset täyttyvät.

VÄHIMMÄISPALKKIO (TYÖSSÄKÄYVÄ PERHEHOITAJA):

- perhehoitaja on yli 11 päivää kalenterikuukauden aikana töissä tai opiskelemassa tai
- kun lapsi on säännöllisesti päivähoitossa ilman edellä mainittua erityistä perustetta tai
- kun lapsi on yli kaksi kuukautta sairaalahoidossa, maksetaan vähimmäispalkkiota kolmannelta sairaalassaolokuukaudesta eteenpäin
- kun alle 18-vuotias lapsi asuu viikot perhekodin ulkopuolella, esimerkiksi opiskelupaikkakunnalla (yli 30 vrk kestävien lomien ajalta maksetaan päätoimisen perhehoitajan hoitopalkkio, jos sen edellytykset muuten täyttyvät)

HOITOPALKKION VÄHIMMÄISMÄÄRÄ maksetaan myös, kun

- nuori on täyttänyt 18 vuotta ja asuu edelleen sijaisperheessä
- yli 18-vuotias nuori asuu viikot opiskelupaikkakunnalla ja käy viikonloppuisin ja lomilla sijaisperheessä
- nuori on armeijassa tai siviilipalvelusta suorittamassa

5.2 HOITOPALKKION KOROTTAMINEN

Jos lapsi saa Kelan maksamaa vammaistukea korotetaan hoitopalkkiota seuraavasti:

- vammaistuki korotus 30 %
- korotettu vammaistuki korotus 50 %
- erityisvammaistuki korotus 100 %

Korotettu hoitopalkkio maksetaan takautuvasti samasta ajankohdasta kuin vammaistuki.

Eryyistapauksissa hoitopalkkiota voidaan korottaa asiantuntijalausunnon ja/tai sosiaalityöntekijän arvion perusteella seuraavasti:

- korotus 50 %, kun lapsi on erityishoitoa tarvitseva
- korotus 100 %, kun lapsi on vaativaa erityishoitoa tarvitseva

Päätös korotuksesta on määräaikainen, ja se tarkistetaan asiakassuunnitelman tarkistuksen yhteydessä. Vuoden 2018 alusta on sovittu, että erityisperustein palkkioita korotettaessa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä konsultoi asiassa aina ennen päätöksentekoa Perhehoitoyksikön sosiaalityöntekijää yhtenäisten toimintatapojen ylläpitämiseksi.

Lapsen kasvuun liittyvät normaalit kehityskriisien aiheuttamat ongelmat eivät ole perusteita korotettuun hoitopalkkioon.

5.3 LAPSILISÄ JA VAMMAISTUKI

Lapsilisä maksetaan lapsiliselain (796/1992) 6.2 §:n mukaan perhehoitajalle. Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella. Perhehoitajan tehtävänä on sopia lapsilisän siirrosta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa ja tehdä vaadittava ilmoitus Kelaan ja hakea lapsilisää itselleen sijoitusta seuraavan kuukauden alusta alkaen. Tämä tapahtuu helposti verkossa omia pankkitunnuksia käyttäen. Kela ottaa yhteyttä kuntaan, joka hyväksyy lapsilisän siirron. Sijoituksen päättyessä kunta siirtää lapsilisän seuraavalle taholle.

Vammaistuki maksetaan perhehoitajalle eikä kulukorvausta tai muita tämän ohjeistuksen mukaisia korvauksia vähennetä tämän perusteella.

5.4 KUSTANNUSTEN KORVAUKSET

Perhehoitolaki 17 §:

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 413,87 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain (417/2007) nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat.

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Edellä 2–4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomanvietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluontoiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

Kustannusten korvaus Perhehoitoyksikkö Kanervan perheissä vuonna 2018:

- 0-8-vuotiaat 500,14€
- 9-15-vuotiaat 535,10€
- 16–21-vuotiaat 620,94€

Osittainen kulukorvaus

Alle yhden kuukauden kestävästä sairaalahoidosta ei vähennetä kustannusten korvausta. Mikäli hoito kestää yli kuukauden, maksetaan korvaus 50 % alennettuna.

Kun nuori on suorittamassa asevelvollisuuttaan, siviilipalvelusta tai opiskelee toisella paikkakunnalla ja käy viikonloppuisin sekä lomillaan sijaisperheessä maksetaan kulukorvaus 50 % alennettuna. Mikäli sijaisperhe kuitenkin vastaa alle 18-vuotiaan lapsen toimeentulosta tämän opiskelupaikkakunnalla, ei kulukorvausta vähennetä.

Kun nuori on pitkäaikaisessa työsuhteessa (yli 6kk) perhesijoituksen aikana, tehdään yksilöllinen suunnitelma siitä, mistä kuluista ja hankinnoista nuori vastaa itse (huomioitavia seikkoja ovat esim. työmatkakulut, käyttövarat, vaatteet, autokoulumenot ja toimeentulo). Tällöin sosiaalityöntekijä tekee sijaisperheen ja nuoren kanssa yhdessä suunnitelman sijaisperheelle maksettavan kulukorvauksen vähentämisestä.

5.5 KÄYNNISTÄMISKORVAUS

Perhehoitolaki 18 §:

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti enintään 2939,26 €).

Lain mukainen käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä maksetaan, jos

- tehdään vaativa remontti
- rakennetaan huonetilaa lapselle

Käynnistämiskorvauksella tehdyt hankinnat ovat lapsen omaisuutta. Käynnistämiskorvausta voidaan maksaa yhden vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. Käynnistämiskorvauksen käytöstä tehdään aina suunnitelma ennen hankintoja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

Mikäli lapsi tulee perhehoitoon vähin varustein, voidaan käynnistämiskorvausta käyttää myös tarpeellisen vaatetuksen hankintaan.

5.6 LAPSEN KÄYTTÖVARA

Lastensuojelulain 55 §:n mukaan kodin ulkopuolelle sijoitetulle lapselle tai nuorelle on hänen omaan käyttöönsä henkilökohtaisia tarpeita varten annettava kalenterikuukaudessa käyttövaroja. Alle 15-vuotiaalle lapselle maksetaan käyttövaraa, jonka määrä vastaa hänen yksilöllistä tarvettaan. Yksilöllisen tarpeen perhehoitaja voi määrittää yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa lapsikohtaisesti. 15 vuotta täyttäneelle lapselle tai nuorelle maksetaan käyttövaraa vähintään se määrä, joka vastaa yhtä kolmasosaa elatustukilain (580/2008) 9§:ssä säädetystä yhdelle lapselle suoritettavasta elatustuen määrästä. **V. 2018 käyttövara yli 15 v. on vähintään 52,13€.**

Lastensuojelulain 55§:n mukaan lapsen sijoituspaikan on pidettävä kirjaa lapselle annettujen käyttövarojen maksamisesta. Kirjaukset on lähetettävä tiedoksi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle vuosittain. Perhehoitoyksikkö Kanervan nettisivuilta löytyy lomake, jota perhehoitaja voi halutessaan käyttää ja toimittaa sen vuoden lopussa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Käyttövarojen maksamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

5.7 TERVEYDENHOIDON KUSTANNUKSET

Perhehoitolaki 17 §:

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Kulukorvaukseen sisältyvät tavanomaiset, esimerkiksi infektiosairauksiin liittyvät apteekissa ilman lääkärin määräystä myytävät käsikauppalääkkeet sekä tilapäiseen sairastamiseen liittyvät reseptilääkekulut, terveyskeskusmaksut, poliklinikkamaksut, lääkärinpalkkiot ja matkakulut.

Erikseen korvataan pitkäaikaissairauksiin liittyvät terveyskeskusmaksut, poliklinikkamaksut, säännölliset pitkäaikaissairauteen liittyvät lääkärin määräämät reseptilääkkeet, kohtuulliset kustannukset silmlaseista, piilolinssit, hammashoito, sairaalahoito ja muut ei-tavanomaiseksi luokiteltavat terveydenhuoltomenot. Pääsääntöisesti suositellaan käytettäväksi julkista terveydenhuoltoa, mutta erityistapauksissa voidaan korvata lapsen hoidosta aiheutuneet yksityislääkärinpalkkiot maksettuja kuitteja vastaan. Yksityisten lääkäripalveluiden käytöstä pitää neuvotella etukäteen lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Peruuttamatta jääneistä ajoista aiheutuneita kuluja ei korvata.

Myös Kelan vammaistuen perusteena olevan sairauden aiheuttamat kulut korvataan siten kuin edellä on kirjattu.

Sovitut terapiasta aiheutuneet kulut korvataan sijaisperheelle sekä siihen liittyvät matkakulut siltä osin kuin Kela tai yksityinen sairauskuluvakuutus ei niitä huomioi.

5.8 PÄIVÄHOITOMAKSUT

Lapsen päivähoitomaksun ja iltapäivähoidon maksun maksaa kunta mikäli katsotaan, että hoidossa olo on lapsen edun mukaista.

5.9 MATKAKULUT

Matkakulut neuvotteluihin sijoituksen aikana ja tutustumisvaiheessa korvataan erikseen sekä lasten kuljetukset tapaamaan vanhempiaan tai muita heille läheisiä henkilöitä. Terapiasta aiheutuvat matkakulut korvataan siltä osin kun Kela ei niitä korvaa (omavastuuosuus). Perhehoitoyksikkö Kanervan järjestämiin lasten ja nuorten ryhmiin osallistumisesta aiheutuvat matkakulut korvataan. Korvausperusteena käytetään kulloinkin voimassa olevaa KVTES:n mukaista matkakulujen korvausperustetta. Vuonna 2018 se on 0,42€.

5.10 OPISKELUKULUT

Opiskelukulut koskevat peruskoulun jälkeistä opiskelua.

Kustannusten korvaus kattaa opiskelukuluista vihot, kynät, kumit, kansiot jne. Erikseen korvataan opiskelussa tarvittava erityisvaatetus, oppikirjat, muut välttämättömät erityisvälineet, matkakulut, ym. opiskelusta aiheutuvat ylimääräiset menot.

Jos nuori asuu sijaisperheessä ja saa opintorahaa, on se ensisijaisena etuutena tarkoitettu kattamaan opiskelusta aiheutuneet kulut.

Kun nuori asuu viikot opiskelupaikkakunnalla (eikä sijaisperheelle makseta täyttä kustannusten korvausta), avustetaan nuorta toimeentulotukinormia soveltaen ottaen tulona huomioon opintoraha ja asumislisä, menona yksinäisen perusosa.

Perhehoidossa olevan nuoren ammatillisen koulutuksen tai lukion suorittamisesta johtuvat menot korvataan edellä esitetyllä tavalla, eikä nuoren tarvitse kattaa kuluja opintolainalla. Jatko-opintoihin nuoren on tarvittaessa otettava henkilökohtainen opintolaina.

5.11 HARRASTUKSISTA AIHEUTUVAT KULUT

Kulukorvaus kattaa tavanomaisista harrastuksista ja harrastusvälineistä aiheutuvat kulut. Harrastusta voidaan tukea sosiaalityöntekijän harkinnan mukaan. (Esimerkiksi lapsen erityinen menestyminen, poikkeuksellinen kiinnostus tai pitkäjänteisyys tietystä harrastuksessa.) Matkakulut korvataan erityisin perustein.

5.12 LAPSEN LOMANVIETOSTA AIHEUTUNEET KUSTANNUKSET

Vuosittain voidaan korvata lapsen lomaviihtöistä aiheutuvia kuluja enintään 270 €/ vuosi. Perhehoitajan tulee antaa selvitys siitä mihin lomakorvaus käytetään. Passin hankinnasta aiheutuvat kulut korvataan.

5.13 KRIISIPERHETOIMINNAN MAKSUT

Kriisiperhetoiminnan mukaisia maksuja maksetaan ennakoiduissa sijoituksissa (kiireellinen sijoitus ja ennakoidun avohuollon sijoitus) 60 vrk:n ajan. Kriisiperhepalkkio on aluksi tavallista korkeampi johtuen lapsen hoidon vaativuudesta kriisitilanteessa, sekä perheiden valmiudesta ottaa lapsi luokseen nopeasti ja vähin tiedoin. Palkkiossa on myös huomioitu se, että kriisiperhehoitaja ei välttämättä pysty pitämään sijoituksen aikana perhehoitajan vapaita muutoin kuin lapsen mahdollisesti vieraillessa läheistensä luona. Sijoitusten lyhytaikaisuudesta johtuen, vapaat järjestellään lomittavan perheen avulla vain, mikäli se on ehdottoman välttämätöntä, esimerkiksi perhehoitajan jaksamisen tueksi. Kriisiperhehoitajan vapaista tulee aina sopia lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Perhehoitoyksikkö Kanervan kanssa.

Korvaukset

Hoitopalkkio **58,94€/pv**

Kustannusten korvaus **21,85€/pv**

- kattaa ravinnosta, puhtaudesta ja asumisesta aiheutuvat kustannukset
- sisältää harrastemenoja 10 %, > **erityiskuluista tulee sopia lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa etukäteen.**
- äkilliset sairauskulut matkoineen korvataan

Matkakulut

- KVTES:n mukaiset korvaukset lapsen kuljetuksesta kriisiperheeseen ja lasta koskeviin neuvotteluihin. Vuonna 2018 tämä on 0,42€/km.

Kriisiperhesijoitusten toimeksiantosopimukset tulisi aina tehdä määräaikaisina. Sopimus ja palkkioiden maksu loppuu tällöin sopimuksen päättymispäivään, ellei tarve sijoitukselle ole raeunnut ennen tätä. Määräaikaisissa sopimuksissa ei ole erillistä irtisanomisaikaa ellei toisin sovita.

5.14 TUKIPERHETOIMINNAN MAKSUT

Tukiperhetoiminta kuuluu lastensuojelulain 36 §:n avohuollon sekä sosiaalihuoltolain 28 §:n mukaisiin tukitoimiin. Toiminta on perheen kokonaistilanteen ja tarpeen mukaan suunniteltua, lyhytaikaista perhehoitoa. **Tukiperhetoiminnan mukainen hoitopalkkio koskee myös perhehoitajien vapaiden järjestämiseksi sovittuja lomittajia.** Jos lasten hoito tapahtuu lomittajan kotona, maksetaan lomittajalle myös tukiperhetoiminnan mukainen kustannusten korvaus.

Korvaukset

Hoitopalkkio:

- enintään 7 pv/kk kestävästä yhtäjaksoisesta hoidosta **50,07€/pv** lasta kohden tulo- ja lähtöpäivä mukaan lukien
- jos tukiperhehoito kestää yhtäjaksoisesti enemmän kuin 7 pv, tehdään avohuollon sijoitus päätös tai päätös kiireellisestä sijoituksesta

Erityishoitopalkkio **57,08€/pv**

- jos lapselle on myönnetty vammaistukea
- jos lapsella on käytöksessä tai terveydessä erityisyyttä, josta johtuen perheellä on toistuvia erityiskuluja (esimerkiksi yökastelua)
- jos lapsi on käytöshäiriöinen tai
- vaatii kahden tukiperhevanhemman läsnäolon koko tukiperhevierailujan

Kustannusten korvaus:

- enintään 7 pv/kk kestävästä yhtäjaksoisesta hoidosta **25,14€/pv** lasta kohden tulo- ja lähtöpäivä mukaan lukien
- korvaus kattaa ravinnosta, puhtaudesta ja asumisesta aiheutuvat kustannukset
- vanhemmat huolehtivat lapsen mukaan vaipat ja henkilökohtaiset lääkkeet

Matkakulut:

- KVTES:n mukaiset korvaukset (vuonna 2018 0,42€/km) lapsen kuljetuksista tukiperheeseen ja takaisin kotiin
- matkat alku- ja seurantapalaveriin

6 PERHEHOITAJAN TUKI

Perhehoitolain 15§ mukaisesti perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta tai kuntayhtymä vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista sijoitettua lasta varten vastuutyöntekijä. Samoin perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

6.1 SIOITUKSEN AIKAINEN TUKI, PERHEHOIDON VASTUUTYÖNTEKIJÄ

Perhehoitoyksikkö Kanerva vastaa perhehoitajalle annettavasta tuesta sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan silloin, kun lapsi sijoitetaan pitkäaikaisesti perheeseen. Perhehoitajille tarjotaan tukea nimetyn sosiaalityöntekijän ja sosiaalihoajaan tekemillä kotikäynneillä ja tapaamisilla, puhelinkeskusteluilla, ohjauksella ja neuvonnalla sekä pienryhmätoiminnalla. Ensimmäisen vuoden jälkeenkin perhehoitajalla on mahdollisuus osallistua Perhehoitoyksikkö Kanervan järjestämään työnohjaukseen, pienryhmätoimintaan sekä täydennyskoulutukseen ja saada ohjausta ja neuvontaa perhehoitajuuteen liittyvissä kysymyksissä. Ensimmäisen vuoden tuesta pyritään sijoituksen alussa tekemään tukisuunnitelma aluksi yhdessä perhehoitajien kanssa. Kriisitilanteissa sijaisperhe voi saada harkinnanvaraista tehostettua tukea riippumatta siitä, kuinka pitkään sijoitettu lapsi on perheessä ollut.

Sijoituksen ensimmäisen vuoden jälkeen vastuu perheen tukemisesta siirtyy sijoittajakuntaan. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuulla on varmistaa, että kunnassa nimetään sijoituksen ensimmäisen vuoden jälkeen perhehoitajalle vastuhenkilö. Myös vastuu perhehoidon valvonnasta siirtyy tässä tilanteessa kuntaan.

6.2 SOSIAALIOHJAAJIEN ANTAMA TUKI

Perhehoitoyksikkö Kanervan sosiaalihoajaajat tukevat ensimmäisen vuoden ajan alussa tehdyn tukisuunnitelman mukaisesti perhettä kotikäynneillä ja muulla yhteydenpidolla. Sosiaalihoajaajat tapaavat pääasiallisesti perhehoitajia ja antavat keskusteluapua arjen haasteisiin. Erillisesti sovittuna he voivat työskennellä myös yhdessä lapsen ja perhehoitajan kanssa. Sosiaalihoajaajat vastaavat yksikön ryhmämuotoisesta tuesta ja sen kehittämisestä. Päävastuu lapsen asioista on kuitenkin aina sijoittavalla kunnalla.

6.3 PERHEHOITAJAN TÄYDENNYSKOULUTUS

Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää vuosittain perhehoitajille lakisääteistä täydennyskoulutusta, jolloin koulutus-, majoitus- ja ruokakuluista vastaa pääosin Perhehoitoyksikkö Kanerva. Matkakulut ja lastenhoidon järjestäminen sijaisperheen lapsille jää perhehoitajien vastuulle. Yhden laajemman koulutuksen lisäksi Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää vuosittain pienempiä, erilaisille ryhmille suunnattuja koulutuksia,

työkokouksia, perheleirejä jne. Koulutukset täytetään pääsääntöisesti ilmoittautumisjärjestyksessä.

6.4 TYÖNOHJAUS

Perhehoitoyksikkö Kanerva vastaa perhehoitajien ryhmämuotoisesta tuesta ja ryhmätyönohjauksista koko sijoituksen ajan. Sukulais- ja läheissijaisvanhemmille on pyritty järjestämään mahdollisuuksien mukaan omat erilliset työnohjausryhmänsä. Työnohjausryhmät toimivat Kanta-Hämeen, Tampereen ja Turun alueella. Ensimmäisen sijoitusvuoden aikana Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää tarvittaessa yhdessä arvioidusti sijaisperheelle myös yksilötyönohjausta. Mikäli yksilötyönohjaukseen on tarvetta sijoituksen myöhemmässä vaiheessa, vastuu sen järjestämisestä ja kustannuksista on sijoittaneella kunnalla. Tarvittaessa Perhehoitoyksikkö Kanerva voi etsiä ja suositella tilanteeseen sopivaa työnohjaajaa.

6.5 MENTOROINTI

Perhehoidon mentorointi on kokeneen, mentorointikoulutuksen saaneen perhehoitajan antamaa asiantuntija-apua aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle sijaisvanhemmalle, aktorille. Mentorointi perustuu luottamukseen ja sen osapuolet ovat vaitiolovelvollisia. Sen tavoitteena on edistää aktorin osaamista, itsearvostusta ja sijaisvanhemmuuden identiteetin luomista. Mentorointi täydentää, mutta ei korvaa perhehoidon muita tukimuotoja.

Perhehoitoyksikkö Kanerva on kouluttanut omista kokeneista perhehoitajistaan mentoreita, joita palkataan tehtävään tarvittaessa. Perhehoitoyksikkö Kanerva tekee mentorointisopimukset ja maksaa mentorin palkkiot sekä kilometrikorvaukset sijoituksen ensimmäisen vuoden ajan. Sukulaissijaisvanhemmille on mahdollista tarjota mentorointikoulutuksen käyntyä sukulaissijaisvanhempaa mentoriksi.

6.6 PIENRYHMÄTOIMINTA

Perhehoitoyksikkö Kanerva järjestää vuosittain erilaisia vertaisryhmiä perhehoitajille ja heidän perheilleen. Ryhmätoimintana järjestetään muun muassa seuraavanlaisia ryhmiä: Hoivaa ja leiki -ryhmä, sijoitettujen lasten vertaisryhmä ja sen rinnalla perhehoitajien ryhmä, mamma-naperoryhmä pienille sijoitetuille lapsille ja heidän tuoreille sijaisvanhemmilleen, sijoitettujen nuorten ryhmä sekä kriisiperheiden vertaistuellinen ryhmä. Myös sijaisperheen biologisille lapsille on tarjolla oma ryhmänsä. Ryhmiin valikointi tapahtuu Perhehoitoyksikkö Kanervassa, mutta sijoittavien kuntien työntekijöiden ja perhehoitajien toiveita pyritään kuulemaan mahdollisimman hyvin.

7 LAPSI PERHEHOIDOSSA

7.1 LAPSEN ASEMA PERHEHOIDOSSA

Perhehoitoon sijoitetulle lapselle tulee turvata hänen kasvunsa ja kehityksensä mukainen hoiva ja huolenpito lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Lapsen oikeuksien toteutumisesta vastaavat sijoittavan kunnan sosiaaliviranomaiset, sijaisvanhemmat sekä lapsen vanhemmat.

Lapsen huoltajuus ei muutu huostaanotossa. Sijoitetun huostaan otetun lapsen huoltajia ovat yleensä hänen syntymävanhempansa tai toinen heistä, ellei huoltajuuden osalta ole tehty erillistä sopimusta tai haettu oikeuden päätöstä asiassa. Mikäli lapsi jää kuolemantapauksen tai muun syyn vuoksi ilman huoltajaa, hänelle määrätään oikeuden päätöksellä uusi huoltaja. Ensisijaisesti huoltajaksi sopivaa henkilöä etsitään lapsen omaisista. Mikäli on perusteltua syytä olettaa, ettei lapsen huoltaja voi puolueettomasti valvoa lapsen etua lastensuojeluasiassa, on hänelle haettava lastensuojelun edunvalvoja käyttämään huoltajan sijasta lapsen puhevaltaa.

Kiireellisesti sijoitetun ja huostaan otetun lapsen kokonaisvaltainen vastuu hoidon ja huollon järjestämisestä on sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä eli lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä. Lapsen huoltajalla on oikeus sanoa mielipiteensä lasta koskevista tärkeistä asioista. Ilman huoltajan suostumusta ei saa muuttaa huostaan otetun lapsen uskontokuntaa, nimeä tai kansalaisuutta.

Perhehoitaja on toimeksiantosuhteen perusteella lapsen hoitaja ja kasvattaja. Lapsen jokapäiväiseen hoitoon kuuluu muun muassa lapsen koulunkäynnistä, hammashuollosta, terveydenhuollosta ja harrastuksista huolehtiminen. Näihin liittyen perhehoitajalla on oikeus allekirjoittaa lasta koskevat lomakkeet ja koepaperit, vaikkei hän lapsen huoltaja olekaan. Allekirjoitettujen lomakkeiden sisällöstä on hyvä informoida lapsen huoltajia.

Avohuollon tukitoimia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lapsen ja vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa (Lastensuojelulaki 34§). Näin ollen avohuollon sijoituksissa on erityisen tärkeä kuulla ja mahdollisuuksien mukaan toteuttaa lapsen hoitoa ja huolenpitoa huoltajien näkemysten mukaisesti.

7.2 LAPSEN OIKEUS TAVATA LÄHEISIÄN

Perhehoitoon sijoitetulle lapselle tulee turvata hänen kasvunsa ja kehityksensä kannalta tärkeät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet. Asiaa tarkastellaan nimenomaan lapsen näkökulmasta. Tapaamisista sovitaan asiakassuunnitelmanneuvotteluissa. Mikäli lapsen ja hänelle läheisten ihmisten yhteydenpidosta ei päästä sopimukseen, on lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai hänen esimiehensä tehtävä valituskelpoinen päätös yhteydenpidon rajoittamisesta. Se voidaan tehdä lastensuojelulain (62§) nojalla seuraavista syistä:

- mikäli yhteydenpidosta ei ole voitu asiakassuunnitelmassa sopia
- mikäli yhteydenpito vaarantaa sijaishuollon tarkoituksen toteuttamisen ja rajoittaminen on lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä
- mikäli yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle
- jos rajoittaminen on välttämätöntä perheen vanhempien tai muiden lasten turvallisuuden vuoksi
- tai jos 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa yhteydenpitoa. Myös alle 12-vuotiaan lapsen mielipide otetaan huomioon, mikäli lapsi on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota.

7.3 KOTIKUNTA JA USKONTO

Huostaanotetun lapsen kotikuntana säilyy sijoittajakunta huostaanoton lakkaamiseen saakka. Mikäli lapsen sijaisperhe asuu sijoituskunnan ulkopuolella, merkitään sijaisperheen asuinkunta lapsen muuttoilmoitukseen hänen tilapäiseksi asuinkunnaksi. Lapsen täyttäessä

18 vuotta, tehdään muuttoilmoitus, jolloin hänen asuinkunnakseen tulee se paikkakunta, jossa hän tosiasiallisesti asuu. Perhehoitoyksikkö Kanerva suosittaa, että perhehoitaja tekee muuttoilmoituksen kuntaan ja ilmoittaa siitä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Perhehoitaja ei voi muuttaa lapsen uskontokuntaa ilman huoltajan suostumusta. Nuori ei saa ilman huoltajansa suostumusta myöskään osallistua muun kuin huoltajan hänelle valitseman uskonnollisen suuntauksen rippikouluun.

7.4 TERVEYDENTILAN TUTKIMINEN

Lapsen fyysinen ja psyykinen terveydentila on tutkittava viimeistään sijaishuoltoon sijoittamisen yhteydessä. Mikäli lapsen terveydentilan selvittäminen on jäänyt jostain syystä aiemmin kesken, tulee tutkimukset saattaa tässä vaiheessa loppuun (Lastensuojelulaki 51§). Terveydentilan tutkiminen edellyttää perusteellista lääkärintarkastusta. Lastensuojelu saa tarvittavat tiedot terveydenhuollosta käyttöönsä asiakaslain 20 § perusteella. Terveydentila voidaan jättää tutkimatta, mikäli lapsi on ollut säännöllisesti esimerkiksi neuvolan asiakkaana tai hänestä on muuten olemassa tarvittavat terveystiedot. Lapsen sijaishuoltopaikka tarvitsee ehdottomasti tiedon lapsen terveydentilasta mahdollisine hoito-ohjeineen. Sijoittava kunta on velvollinen antamaan nämä tiedot perhehoitajalle.

7.5 VAKUUTUSASIAI

Sijoittajakunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vakuutuksia perhehoidossa olevalle lapselle. Toimeksiantosopimusta tehtäessä on selvítettävä, onko sijoittajakunta ottanut esimerkiksi tapaturma- tai vahingonkorvausvastuuvakuutuksia kyseiselle lapselle. Tässä on kuntakohtaisia eroja. Perhehoitajia suositetaan ottamaan laaja kotivakuutus vahingonkorvausasioita varten. Perhehoitajan vastuulla on selvittää vakuutus sopimusta tehtäessä vakuutuksen ehdot mahdollisimman tarkasti tai tarkistaa jo tehdyn vakuutus sopimuksen ehdot omasta vakuutusyhtiöstään. Kotivakuutuksen osalta on syytä selvittää, täytyykö kaikki perheessä asuvat henkilöt erikseen luetella vakuutus sopimuksessa, ja millainen vakuutus turva on perheeseen tilapäisesti sijoitettujen lasten osalta. Sijaisperheen tulee itse maksaa lapselle ottamansa vakuutukset. Sijoittajakunta on viime kädessä korvausvelvollinen, mikäli lapsen aiheuttamia aineellisia vahinkoja ei korvata perheen tai lapsen vakuutuksesta.

7.6 PÄIVÄHOITO JA KOULU

Perhehoitaja vastaa lapsen arjesta, mihin sisältyy muun muassa mahdollisen päivähoito- ja koulupaikan valitseminen. Huoltajalla on kuitenkin oikeus sanoa mielipiteensä lasta koskevista tärkeistä asioista. Sijoitetulla lapsella on oikeus kunnalliseen päivähoitoon. Mikäli päivähoito katsotaan lapsen edun mukaiseksi, sijoittava kunta maksaa päivähoitomaksun. Perhehoitajan tulee itse anoa päivähoitopaikkaa. Hänellä on oikeus allekirjoittaa lasta koskevat tavanomaiset päivähoitoa ja koulua koskevat paperit, tehdä päätöksiä näihin liittyvistä asioista ja osallistua lähihuoltajana näiden tahojen järjestämiin lasta koskeviin neuvotteluihin. Esimerkiksi lapsen erityisluokalle siirtymistä suunniteltaessa on kuultava lapsen huoltajia. Yhteistyötä ja etenkin ilmoitusvelvollisuutta syntymävanhemmalle ei saa missään kohden unohtaa.

7.7 PANKKITILI

Lapsen huoltajat säilyvät huostaanotosta huolimatta lapsen edunvalvojina, ellei asiasta ole toisin sovittu tai oikeudessa päätetty. Näin ollen lapsen vanhemmat voivat nostaa varoja alle 18-vuotiaan lapsensa nimissä olevalta pankkitililtä. Perhehoitajalla on oikeus avata omiin

nimiinsä pankkitili, johon lapsella on käyttöoikeus. Näin toimiessa lapsen huoltajilla ei ole mahdollisuutta nostaa rahaa lapsen tililtä.

7.8 PASSI JA MATKUSTUSLUPA

Hakemus huostaan otetun lapsen passista jätetään lapsen asuinpaikkakunnan passiviranomaiselle. Hakemukseen liitetään lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lupa passin myöntämiseksi. Passin hankkimisen kuluista vastaa sijoittajakunta. Huoltajia on syytä informoida etukäteen sijoitetun lapsen kanssa tehtävistä ulkomaanmatkoista. Perhehoitoyksikkö Kanerva suosittaa, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kirjoittaa matkustusluvan sijoitetulle lapselle. Perhehoitajan tulee informoida huostassa olevan lapsen sosiaalityöntekijää myös merkittävistä kotimaanmatkoista. Avohuollon sijoituksissa lupa matkustukseen tulee kysyä lapsen huoltajilta.

7.9 RAJOITUSTOIMENPITEET

Lastensuojelulain 11 §:n mukaisia rajoitustoimenpiteitä ovat:

- yhteydenpidon rajoittaminen
- aineiden ja esineiden haltuunotto
- henkilöntarkastus
- henkilönkatsastus
- omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen
- omaisuuden ja lähetysten luovuttamatta jättäminen
- kiinnipitäminen
- liikkumisvapauden rajoittaminen
- eristäminen ja
- erityinen huolenpito.

Yllä mainittuja rajoitustoimenpiteitä voidaan kohdistaa ainoastaan kiireellisesti sijoitettuun, huostaan otettuun tai hallinto-oikeuden väliaikais määräyksellä sijoitettuun lapseen. Toimenpiteitä ei saa käyttää, jos lapsi on sijoitettuna avohuollon tukitoimena.

Perhehoitoon voidaan soveltaa vain yhteydenpidon rajoittamista koskevia säännöksiä. Muut rajoitustoimenpiteet koskevat ainoastaan laitoshoidtoa.

Mikäli lapsen hoito ja huolenpito edellyttäisi rajoitustoimenpiteiden käyttämistä, eikä sijoituspaikalla ole lain mukaan oikeutta niitä käyttää, on harkittava onko sijaishuolto paikka oikea.

Jos sijoituspaikalla ei ole lain mukaan oikeutta rajoitustoimenpiteiden käyttämiseen, ei voida toimia siten, että toimenpiteitä tosiasiaassa käytetään, mutta ne jätetään kirjaamatta ja asianmukaiset päätökset tekemättä.

Yksittäisessä tilanteessa on aina toimittava siten, ettei lapsen henki, terveys tai turvallisuus vaarannu. Valvonta on järjestettävä siten, ettei lapsi pääse vahingoittamaan itseään tai muita. Esimerkiksi vahingollisten esineiden pois ottaminen hyvin pieniltä lapsilta on normaalia turvallisuuden varmistamista, mikä ei edellytä erillisen päätöksen tekemistä.

Kriisitilanteista on ilmoitettava välittömästi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle (tarvittaessa sosiaalipäivystyksen kautta). Sosiaalityöntekijä selvittää kokonaistilanteen ja arvioi tarvittavat jatkotoimet lapsen etu huomioiden. Tilanteesta riippuen kyseeseen voi tulla esimerkiksi keskustelu lapsen kanssa, neuvottelu lapsen asioissa, kiireellinen sijoitus tai viimesijaisesti sijaishuolto paikan muuttaminen.

Ennen sijaishuoltopaikan vaihtamista on pohdittava esimerkiksi:

- saako perhehoitaja riittävästi tukea?
- saako lapsi tarvitsemansa tuen ja palvelut?
- onko lapsella erityisen tuen tarvetta?

7.10 JÄLKIHUOLTO

Perhehoitoon sijoitetulla lapsella on oikeus jälkihuoltoon. Jälkihuollon palvelut suunnitellaan aina lapsen tai nuoren yksilöllisen tarpeen mukaan yhteistyössä viranomaisten kanssa. Jälkihuolto voi olla esimerkiksi perhehoitoa, joka jatkuu sijoituksen jälkeen lapsen täyttäessä 18 vuotta. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään silloin kun nuori täyttää 21 vuotta. Jälkihuollosta lisätietoja lapsen asioissa saa sijoittaneen kunnan sosiaalityöntekijältä.